

HRVAŠKA.

Zabavna knjižnica „Matice Hrvatske“.
— Dvoje knjig je izišlo letošnje leto v tej knjižnici. Ena je „Jelkin bosiljak“ in druga „Zapreke“. Pisatelj, ki sta napisala ti dve knjigi, sta umrla oba lansko leto. Ev. Kumičić je napisal povest „Jelkin bosiljak“, ki je vzeta iz istrskega življenja, ko je bila v tistih krajih posebno v cvetu trgovina z vinom. Mladi mornar Ivan se zaljubi v Jelko, ki mu dá pri odhodu bosiljak (Basilienkraut) za spomin. Ko je Ivan na potu, zalezuje Jelko finančni stražnik, in Jelka ga nekoč po nesreči sune v prepad, kjer obleži mrtev. Jelko zapró, pozneje se izkaže njena popolna nedolžnost. Ravno tisti dan, ko je v Trstu obravnava, se vrne Jelkin oče iz Amerike. O njem so krivo poročali listi, da je na morju utonil. Tako je

Evg. Kumičić.

končno veselje popolno, samó še Jelkine svatbe manjka. Tudi to se zgodi. Ivan pride, se oženi in živi srečno dolgo vrsto let. Ko pa se vname vojska na Italijanskem mora tudi on pod orožje. Ivan pade, Jelka znori, in povesti je konec. — Povest je pisana tako idealno, da bi človek jokal nad njo. Jelka, njena mati, njen stric, Ivan — so vsi sami angelčki, ki nimajo nobenih človeških napak. Pojedli bi se najrajši vse križem od ljubezni. Finančni stražniki so Nemci in zato najpodlejši ljudje, in ne zaslužijo v očeh pisateljevih ene dobre besede. Tako sovraštvo do tujega naroda je v povesti malo pretirano in tendenca preveč bode v oči. Tudi preveliko hvalisanje svojega naroda je neumestno. Bog je popoln, ljudje pa nismo niti od daleč, ampak smo polni napak in grehov. To je torej slaba stran povesti, ki sicer ni

slaba, ampak precej navadna. Razumljivo je, zakaj je Kumičić tako sovražil Nemce, če se spomnimo zloglasnega Bachovega sistema. Tudi naš Trdina je povedal marsikatero bridko na Bachov račun. In Kumičić je roko tega človeka občutil. — Knjigi je pridejan tudi zelo obširen življenjepis Kumičićev, napisan od Cherubina Šegića, profesorja v Zagrebu. Ta pravi, da je težko pisati o prijatelju po znanem pogovoru: „sine ira et studio“, da se hoče vseeno držati tega reka. Ali zdi se, da se ga ni držal popolnoma, kajti cel životopis se bere kot nekak slavospev Kumičiću in njegovemu geniju. Sploh je težko biti objektivni, ker živi človek pač v „razmerah“. Kumičić je bil več let saborski poslanec in zvest pristaš Starčevićeve stranke. Šegvić je bil oseben prijatelj Kumičićev, in sicer eden najzaupnejših. Zato so mu Kumičićeva dela vzor leposlovne knjige in umetniške dovršenosti. Plodovit in vesten je bil Kumičić res, in mogoče je, da je tudi to vzrok enoličnosti njegovih del. Vendar je Kumičić veliko koristil narodu in zato mu bo spomin vedno slaven in se bodo njegove knjige vedno čitale, posebno med preprostim narodom.

Kalendar Svete Familije za leto 1906.

Četrto leto je izšel že ta koledar, ki je znamenit zato, ker izhaja v Juru na Ogrskem kot edina knjiga, ki je pisana prav za hrvaške naseljence v severozapadni Ogrski. Vsebina je prav srečno izbrana in vidi se, da je uredništvo v rokah moža, ki pozna ljudstvo in mu hoče dobro. Knjiga ima mnogo zanimivih slik.

ČEŠKA.

Protestantstvi o Čechách až do bitvy Bělohorské (1517—1620). Sepsal dr. Fr. X. Kryštůfek. V Praze, 1906. Nákladem Dědictví sv. Prokopa. Str. 435. — Gospod pisatelj, vseučiliški profesor v Pragi, opisuje to za Čehe velevažno dōbo z veliko natančnostjo ter pri tem — dasi le indirektno — pobija marsikateri predsodek, ki so ga uvedli v zgodovino katoliški cerkvi sovražni pisatelji. K sklepu prihaja pisatelj do zaključka, da je protestantovstvo tudi v narodnem oziru škodovalo Čehom, in da bi bili Čehi popolnoma izgubili svojo slovansko narodnost, ako jim ne bi bila protireformacija ohranila katoličizma. L.

Morálka filozofická. Sepsal Eugen Kaďeřávek. Část I.—II. V Praze 1906. Nákladem Dědictví sv. Prokopa. Str. 367. — Te-

meljni nauki etike so tu razloženi po aristotelično-tomističnem sistemu jasno in pregledno. Potem sega pisatelj tudi v podrobnosti. Pri socialnih odnošajih govori obširneje o socializmu, o rodbini, o družini, suženjstvu, o državi in raznih njenih pravicah, dolžnostih in področjih, o mednarodnem pravu, o vojski, o ženskem vprašanju itd. Kadřžávkova knjiga je dober kompendij naravne etike. L.

javlja „Zwei Lobreden, vielleicht von Klemens geschrieben.“ Našel je ta dva govora Lavrov v Mihanovičevi zbirki jugoslov. akademije v Zagrebu, v srbski „Četja - Mineja“ iz konca XVI stoletja.

Posebno stališče zavzema v vprašanju o delih Klementovih prof. Vondrák v svoji razpravi „Studie z oboru cirkevněslovanského písemnictví“, v kateri pripisuje na novo Klementu 1. Ordo confessionis v „Euch. Sin.“, in 2. nekatere tekste iz Glag. Cloz. V soglasju

OBSERVATORIJ IN VZPENJAČA NA VEZUV.

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

Lavrov P. A.: **Die neuesten Forschungen über den slaw Klemens.** (Archiv für slaw. Philologie XXVII. Bd. H. I.) — Pridno raziskujejo učenjaki staroslov. književnost. Posebno zanimanje vzbuja zlasti bolgarski škof Klement, poleg Cirila in Metoda najmarljivejši staroslovenski pisatelj. Vedno nove rokopise pripisujejo slavisti temu Klementu. Prof. Stojanovič mu pripisuje že dvanajst govorov nanovo, prof. P. A. Lavrov pa ravno v „Arhivu“ ob-

s Popovom in Lavrovom mu pa pripisuje tudi še panonski legendi in nekatere govore, kakor govor na rojstvo in govor na krst Kristusov.

Primerjajoč homilijo Klementovo z drugim odlomkom brižinskih spomenikov je prišel Vondrák do zaključka, da so brižinski spomeniki starejši, ker so doslednejši. Oba teksta (homilija in brižinski spis) sta odvisna drug od drugega, torej je Klement poznal brižinske spomenike in jih porabil v svoji homiliji.

Vondrák dokazuje, da je Klement pisec „Commemoratio apostoli“ in „Ordo confes-